

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Dity Řepkové, soudce zpravodaje Tomáše Langáška a soudce Jana Wintra o ústavní stížnosti stěžovatelů: 1. **T. H.** a 2. **Y. Y.**, oba zastoupení JUDr. Věrou Škvorovou, Ph.D., advokátkou, sídlem Na Švihance 1549/8, Praha 2, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2026 č. j. 21 Cdo 3093/2025-97, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. srpna 2025 č. j. 62 Co 166/2025-68 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 24. března 2025 č. j. 4 C 390/2024-47, za účasti **Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 6**, jako účastníků řízení, a **Pražské pravoslavné eparchie**, sídlem Šárecká 1065/36, Praha 6, zastoupené JUDr. Vladimírem Zavadilem, advokátem, sídlem Revoluční 15, Praha 1, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Základem posuzovaného případu je spor mezi stěžovateli a vedlejší účastnicí o neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru.
2. Z ústavní stížnosti a přiložených dokumentů vyplývá, že stěžovatelé byli duchovními Pravoslavné církve v českých zemích, jež je v České republice tzv. registrovanou církví. Její církevní právnická osoba – Pražská pravoslavná eparchie (vedlejší účastnice řízení) – dopisy ze dne 11. prosince 2024, podepsanými arcibiskupem Michalem (občanským jménem ThLic. Michal Dandár, Ph.D.), stěžovatelům oznámila, že s nimi ukončuje poměr duchovních s účinky obdobnými okamžitému zrušení pracovního poměru.
3. Stěžovatelé se bránili před civilními soudy žalobou na určení neplatnosti zrušení pracovního poměru. Obvodní soud pro Prahu 6 ji zamítl v záhlaví označeným rozsudkem. Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudek prvostupňového soudu potvrdil. Obecné soudy, stručně řečeno, založily svá rozhodnutí na limitech plynoucích pro jejich přezkum z ústavního principu autonomie církví a náboženských společností (dále jen „církev“). Městský soud v tomto směru uvedl, že soudu rozhodujícímu v občanskoprávním řízení ve sporech o ukončení pracovního poměru duchovního přísluší přezkoumávat pouze existenci úkonu způsobilého pracovní poměr ukončit a otázku, zda jej vydal orgán k tomu pověřený. V případě obou otázek dospěl k závěru, že kritéria byla splněna. Nejvyšší soud následně odmítl dovolání stěžovatelů.

II.

Argumentace stěžovatelů

4. Stěžovatelé se ústavní stížností domáhají zrušení soudních rozhodnutí uvedených v návěti tohoto nálezu. Tvrdí, že obecné soudy porušily jejich ústavně zaručená práva na rovnost v právech podle čl. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), zákaz diskriminace podle čl. 3 odst. 1 Listiny, na svobodnou volbu povolání podle čl. 26 odst. 1 Listiny, na spravedlivé pracovní podmínky podle čl. 28 Listiny a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

5. Stěžovatelé tvrdí, že dopisy o okamžitém zrušení pracovního poměru nebyly způsobilé jejich pracovní poměr ukončit. Obecné soudy údajně pojaly princip autonomie církví jako dogma, v jehož důsledku neposkytly žádnou ochranu proti zásahu, který podstatným způsobem ovlivnil jejich profesní i existenční postavení a osobní integritu. Nadto namítají, že obecné soudy výslovně uvedly, že pokud by se jednalo o běžný pracovněprávní vztah, bylo by okamžité zrušení pracovního poměru bez uvedení důvodu neplatné. Takový rozdíl mezi ochranou stěžovatelů (duchovních) a zaměstnanců necírkevních institucí zakládá nerovné postavení, neboť stěžovatelé nemají možnost soudního přezkumu ani základních náležitostí právního jednání zaměstnavatele.

6. Dále stěžovatelé polemizují se způsobem, jakým obecné soudy aplikovaly závěry judikatury Ústavního soudu k církevní autonomii. Dřívější rozhodnutí Ústavního soudu totiž podle nich vychází z předpokladu, že existuje příslušný orgán církve, před nímž lze otázku trvání pracovního poměru projednat. V tomto případě však neexistuje, ačkoliv by podle vnitřních církevních předpisů měl být zřízen. Podle stěžovatelů tak bez jejich zavinění vzniklo právní vakuum, kdy ochrana v rámci církevních struktur neexistuje a současně je jim odepřena ochrana prostřednictvím civilních soudů. V takové situaci měly obecné soudy podle stěžovatelů věc přezkoumat, neboť autonomii církví nelze konstruovat jako prostor bezprávní uvnitř právního řádu.

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem a procesní předpoklady řízení

7. Ústavní soud vyzval účastníky a vedlejší účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

8. Městský soud odkázal na odůvodnění svého rozsudku. Především zopakoval, že se stěžovatelé přijetím duchovních funkcí dobrovolně vzdali ochrany poskytované civilními soudy. Ve vztahu k tvrzenému nedostatečnému přezkumnému mechanismu uvnitř církve dále uvedl, že obecným soudům nepřísluší existenci a fungování těchto mechanismů přezkoumávat.

9. Nejvyšší soud zopakoval, že dle judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva mají o služebních poměrech duchovních rozhodovat zásadně vnitřní orgány církve, a přezkum okolností skončení služebního poměru tak obecným soudům nepřísluší. Co se týče absence vnitřního přezkumného mechanismu, Nejvyšší soud uvedl, že dle jeho informací tuto skutečnost stěžovatelé v průběhu řízení nikdy netvrdili ani nenavrhli důkazy k prokázání této skutečnosti.

10. Pražská pravoslavná eparchie se ve vyjádření ztotožnila s argumentací obecných soudů. Nad rámec toho uvedla, že ke zrušení pracovního poměru došlo způsobem aprobovaným vnitřními předpisy a že stěžovatelům byl k dispozici vnitřní přezkumný mechanismus.

11. Ve své replice stěžovatelé označují tvrzení Nejvyššího soudu a Pražské pravoslavné eparchie ohledně vnitřního přezkumného mechanismu za nepravdivá. Dle stěžovatelů absenci existence mechanismu tvrdili po celý průběh řízení a Pražská pravoslavná eparchie

nedoložila, že by takový orgán fakticky existoval. Stěžovatelé uzavírají, že soudy rezignovaly na zkoumání existence vnitřního přezkumného mechanismu, a postavily tak stěžovatele do právního vakua, neboť jim ochranu před svévolným zrušením pracovního poměru neposkytuje ani vnitřní organizace církve, ani obecné soudy.

12. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

13. Ústavní soud rozhodl podle § 44 zákona o Ústavním soudu bez ústního jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci.

IV.

Posouzení ústavní stížnosti

14. Ustanovení čl. 2 odst. 1 Listiny stanoví, že se stát nesmí vázat na náboženské vyznání. Z náboženské neutrality státu podle uvedeného ustanovení nelze dovozovat příkaz netečnosti veřejné moci vůči náboženství [jak je zřejmé již z nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/02 ze dne 27. 11. 2002 (N 146/28 SbNU 295, 324-325 – body 2 a 3; 4/2003 Sb.)]. Plyne z něj však, že Česká republika je sekulárním a konfesně neutrálním státem, který respektuje náboženský pluralismus a v němž platí oddělení státu od konkrétních náboženských vyznání [tzv. konkordátní nález sp. zn. Pl. ÚS 8/25 ze dne 25. 3. 2026 (58/2026 Sb.), bod 137; nález sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 29. 5. 2013 (N 96/69 SbNU 465; 177/2013 Sb.), body 304-310].

15. V souvislosti s tím a také s kolektivním aspektem svobody vyznání (čl. 16 odst. 1 Listiny) zakotvuje čl. 16 odst. 2 Listiny autonomii církví, jejíž podstatou je samospráva vlastních záležitostí. Stanoví, že církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech. Jakkoli i pro tuto oblast se uplatní obecná limitační klauzule čl. 16 odst. 4 Listiny a připomenout lze i obecnou povinnost církví dodržovat při své činnosti na území České republiky její právní řád (viz např. body 130 a 132 cit. nálezu Pl. ÚS 8/25), jedním z praktických důsledků čl. 16 odst. 2 Listiny je to, že otázky spadající do oblastí církevní autonomie jsou zásadně vyloučeny ze soudního přezkumu [cit. nález sp. zn. Pl. ÚS 6/02, str. 310 SbNU; nález sp. zn. Pl. ÚS 2/06 ze dne 30. 10. 2007 (N 173/47 SbNU 253; 10/2008 Sb.), bod 47; nález sp. zn. IV. ÚS 34/06 ze dne 21. 11. 2007 (N 201/47 SbNU 597), bod 13]. To ostatně uvedl i Nejvyšší soud v bodě 16 napadeného usnesení, když citoval závěry nálezu sp. zn. IV. ÚS 3597/10 ze dne 20. 10. 2011 (N 181/63 SbNU 101), podle nichž princip autonomie církví nachází výraz v maximálním možném omezení zásahů státu do jejich činnosti s tím, že zejména jejich vnitřní záležitosti principiálně nelze činit předmětem soudního přezkumu.

16. Tato zásada se týká též personálních otázek, a to zejména ve vztahu k pracovnímu poměru (resp. zvláštnímu služebnímu poměru) duchovních v církvích a náboženských společnostech. Již v nálezu sp. zn. I. ÚS 211/96 ze dne 26. 3. 1997 (N 34/7 SbNU 227, 230) se Ústavní soud přiklonil ke stanovisku, že rozhodováním civilních soudů o dalším trvání služebního poměru duchovního k církvi by došlo k nepřipustnému zásahu do vnitřní autonomie církve. Církve a náboženské společnosti samy posuzují způsobilost a požadovanou morální zachovalost osob k výkonu duchovenské činnosti. Ústavní soud tedy setrvale zastává právní názor, že obecné soudy zásadně nemohou rozhodovat o věcech

služebního poměru duchovních k církvi, neboť by tím došlo k nepřijatelnému zásahu do autonomní a nezávislé rozhodovací pravomoci církve [tak i v usnesení sp. zn. III. ÚS 136/2000 ze dne 31. 8. 2000 (U 30/19 SbNU 283, 285); podobně též Evropský soud pro lidská práva v rozhodnutí o nepřijatelnosti ze dne 30. 1. 2001, *Dudová a Duda proti České republice*, stížnost č. 40224/98, ve věci, o níž Ústavní soud rozhodoval cit. nálezem sp. zn. I. ÚS 211/96]. Tuto zásadu Ústavní soud znovu nedávno zopakoval a potvrdil i v cit. konkordátním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/25, hovořiv obecněji o zákazu zasahovat do vnitřní autonomie církví, o nemožnosti přezkoumávat jejich vnitřní aktivity před českými soudy, včetně ustavování, změn nebo rušení vnitřních církevních orgánů a struktur, což konkrétně zahrnuje i personální otázky uvnitř církve: „orgány moci veřejné – soudy nevyjímaje – nemohou zasahovat do jmenování nebo odvolání duchovních ani tuto otázku posuzovat“ (body 117 a 118 cit. konkordátního nálezu).

17. Současně v tomto kontextu podle Ústavního soudu platí to, co uvedl již v cit. nálezu sp. zn. IV. ÚS 3597/10, že nelze ani rozlišovat, „zda je tvrzená neplatnost rozvázání služebního poměru, resp. zpochybnění jeho dalšího trvání opřena o skutečnost, že akt, jímž mělo dojít k rozvázání služebního poměru, je neplatný (resp. dle judikatury Nejvyššího soudu eventuálně nicotný) z toho důvodu, že jej vydal dle církevních předpisů nepříslušný orgán, nebo že je neplatný proto, že trpí jinou vadou spočívající v jakémkoli rozporu s církevními předpisy. Nemá žádné opodstatnění, aby jeden důvod eventuální neplatnosti rozvázání služebního poměru (spočívající v tom, že akt ... vydal nepříslušný orgán) mohl být podroben přezkumu civilními soudy, zatímco jiné důvody (spočívající například v nedostatku ve věcném obsahu takového aktu nebo v nedostatku jeho formy) by již podrobeny přezkumu civilních soudů být nemohly.“ Judikatura Nejvyššího soudu, na kterou stěžovatelé v ústavní stížnosti odkazují (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 628/2006 ze dne 6. 3. 2007) a dle které může obecný soud zkoumat, zda rozhodnutí o zrušení služebního poměru duchovního vůbec existuje a zda toto rozhodnutí vydal oprávněný orgán církve, je tak v tomto ohledu judikaturou Ústavního soudu překonaná.

18. Předestřeným ústavním garancím církevní autonomie v personální oblasti *prima facie* odpovídá také zákonná úprava. Podle § 4 odst. 3 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů, církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, mimo jiné *ustanovují a odvolávají své duchovní podle svých předpisů nezávisle na státních orgánech*. V této souvislosti je ovšem třeba zdůraznit, že jde o duchovní ve smyslu zákona o církvích; je to tedy pojem státního (konfesního) práva. Současně však zákon o církvích tento termín sám nedefinuje. Naplnění konkrétního obsahu tohoto pojmu je také projevem autonomie církví: to, kdo je duchovním, musí vyplývat ze základního dokumentu církve [podle § 10 odst. 3 písm. f) zákona o církvích a náboženských společnostech musí základní dokument obsahovat způsob ustavování a odvolávání duchovních a seznam v církvi a náboženské společnosti používaných označení duchovních]. Nemusí jít tedy o duchovní ve smyslu úzké kategorie duchovních podle interních předpisů církve či její terminologie, může jít o další kategorie osob podílejících se v církvi na duchovenské činnosti, které základní dokument jako duchovní ve smyslu zákona o církvích označí.

19. Omezený soudní přezkum ukončení služebního poměru duchovních přitom nepředstavuje porušení práva na rovné zacházení. Rozdílná míra ochrany je důsledkem Listinou ústavně zaručeného práva na církevní autonomii v kombinaci se svobodným rozhodnutím být ustanoven do pozice duchovního v církvi.

20. Pro úplnost Ústavní soud poznamenává, že se v tomto nálezu nezabývá pracovněprávními poměry civilních či laických zaměstnanců církví [tedy jiných, než které základní dokument církve autonomně kategorizuje jako duchovní ve smyslu § 10 odst. 3 písm. f) zákona o církvích a náboženských společnostech] nebo zaměstnanců v servisních církevních organizacích či v organizacích od církví odvozených [srov. náleží Ústavního soudu ze dne 30. 8. 2017 sp. zn. III. ÚS 3591/16 (N 161/86 SbNU 631), a přiměřeně rozsudek velkého senátu Soudního dvora EU ze dne 17. 3. 2026, *Katholische Schwangerschaftsberatung proti JB*, C-258/24]. Ani stěžovatelé ve své ústavní stížnosti nijak nezpochybňují skutečnost, z níž vycházely i obecné soudy, že byli duchovními Pravoslavné církve v českých zemích. Není proto žádný důvod v tomto nálezu nad rámec těchto skutkových okolností teoretizovat o tom, zda či jak dalece, v jakých jiných církevních organizacích či vůči jakým jiným zaměstnancům se ústavně garantovaná autonomie církví spočívající v omezeném soudním přezkumu personálních rozhodnutí ještě uplatní.

21. S ohledem na uvedené ústavněprávní standardy dospěl Ústavní soud k závěru, že obecné soudy nepostupovaly protiústavně, když nepřezkoumaly náležitosti ukončení služebního poměru stěžovatelů jakožto duchovních ze strany Pražské pravoslavné eparchie.

22. V tomto ohledu by ústavní stížnost mohla být odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost, neboť uvedené právní závěry – při nezměněném ústavním pořádku – vyplývají z řady starších i novějších nálezů Ústavního soudu. Stěžovatelé nicméně vznášejí související námitku, že obecné soudy měly jejich věc podrobit plnému přezkumu, a to s ohledem na nefunkčnost, resp. neexistenci vnitřního církevního orgánu povolaného k rozhodování sporů ohledně trvání služebního poměru, ačkoliv by podle církevních předpisů fungovat měl. V tomto směru stěžovatelé tvrdí, že citovaná judikatura Ústavního soudu vychází z předpokladu existence orgánu církve, před nímž lze otázku trvání služebního poměru projednat. Absence takového orgánu pak dle stěžovatelů zakládá porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 26 Listiny.

23. Tímto aspektem se Ústavní soud ve své nálezné judikatuře dosud přímo nezabýval, nicméně ani tuto námitku neshledal Ústavní soud důvodnou.

24. Stěžovatelé odkazují zejména na část cit. nálezu sp. zn. IV. ÚS 3597/10, ve které Ústavní soud uvádí, že „je na vedlejších účastnících, aby vyvolali řízení před příslušným orgánem stěžovatelky [církve], který je povolán otázkou trvání jejich služebního poměru ke stěžovatelce rozhodnout, resp. pro posouzení majetkových nároků vedlejších účastníků vůči stěžovatelce bude v případném sporu (k jehož projednání je dána pravomoc civilních soudů) na stěžovatelce, aby se těmto nárokům ubránila tím, že prokáže rozhodnutím příslušného orgánu, že služební poměr vedlejších účastníků vůči stěžovatelce zanikl.“ Tento závěr Ústavního soudu však nelze navzdory tvrzení stěžovatelů vykládat tím způsobem, že církev má povinnost takový orgán ustanovit a že v opačném případě musejí ochranu poskytnout obecné soudy.

25. Zaprvé platí, že soudy s ohledem na církevní autonomii nejsou oprávněny interpretovat vnitřní církevní předpisy, a to ani v případě pochybností o platnosti či dovolenosti určitého aktu (srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 1240/09 ze dne 26. 11. 2010; obdobně rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 1. 2009, *Holy Synod of the Bulgarian Orthodox Church (Metropolitan Inokentiy) a ostatní proti Bulbarsku*, stížnosti č. 412/03 a 35677/04, §§ 120, 137; viz též cit. náleží III. ÚS 3591/16, body 33 a 34). Došlo by totiž k absurdní situaci, kdy soudy by dle interpretace stěžovatelů v případě absence přezkumného orgánu musely poskytnout ochranu samy, zároveň by však vzhledem k uvedenému nemohly platnost ukončení služebního poměru duchovního vůbec posoudit.

26. Zadruhé se nelze s ohledem na výše podaný výklad čl. 16 odst. 2 Listiny vlamovat zadními vrátky do prostoru chráněného zásadou církevní autonomie prostřednictvím hodnocení funkčnosti a kvality vnitrocírkevních procesů a mechanismů státními orgány. Také z judikatury Evropského soudu pro lidská práva ostatně plyne, že v případě církví a náboženských společností je kolektivní aspekt svobody vyznání (čl. 9 odst. 1 Úmluvy) významně propojen s garancemi svobody sdružování (čl. 11 odst. 1 Úmluvy). Z těchto ustanovení tak vyplývá ochrana proti státní ingerenci do oblasti vnitřní organizační struktury církví (přiměřeně rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 10. 2000, *Hasan a Chaush proti Bulharsku*, stížnost č. 30985/96, bod 62; a ze dne 14. 6. 2007, *Svyato-Mykhalivska Parafija proti Ukrajině*, stížnost č. 77703/01, bod 150).

27. Zatřetí stěžovatelé ve svém výkladu náleзовé judikatury pomíjí, že jimi citované věty ohledně existence vnitrocírkevních mechanismů k rozhodování sporů Ústavní soud pronesl v kontextu posuzování mzdových a jiných majetkových nároků (bývalých) duchovních k církvi, které vznikly v důsledku ukončení služebního poměru nebo v souvislosti s ním. Ústavní soud zde (*obiter dictum*) poznamenal, že v případě soudního sporu ohledně majetkových nároků – v tomto případě je pravomoc civilních soudů dána (již cit. nález sp. zn. I. ÚS 211/96) – bude na církvi, aby se těmto nárokům ubránila prokázáním rozhodnutí příslušného církevního orgánu, že služební poměr vedlejších účastníků vůči stěžovateli zanikl (cit. nález sp. zn. IV. ÚS 3597/10). Ústavní soud připomíná, že v nyní posuzované věci strany vedou spor o trvání, resp. ukončení služebního poměru duchovních, nikoliv o majetkových nárocích duchovních v souvislosti s ukončením jejich služebního poměru.

28. Ústavní soud shrnuje, že obecné soudy nejenže nejsou oprávněny rozhodovat o trvání služebního poměru duchovních, ale ani v této souvislosti přezkoumávat, zda v rámci církve existuje orgán k ochraně práv duchovních vyplývajících z vnitřních předpisů církve, a nejsou oprávněny samy poskytnout ochranu v případě jeho absence. Tento závěr pak není v rozporu s právem na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy. Ústavní soud v tomto ohledu odkazuje na argumentaci Evropského soudu pro lidská práva ve věci cit. rozhodnutí *Dudová a Duda proti České republice*. Právo na soudní ochranu poskytuje procesní ochranu právům zaručených právním řádem. Služební poměr stěžovatelů jakožto duchovních byl však plně upraven vnitřními předpisy církve. V tomto ohledu tedy z právního řádu neplyne stěžovatelům právo, jehož ochrany by se prostřednictvím práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy mohli dovolávat.

29. Z uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 19. června 2026

Dita Řepková
předsedkyně senátu

Odlišné stanovisko soudce Jana Wintra k odůvodnění nálezu sp. zn. I. ÚS 499/26

Podle § 22 zákona o Ústavním soudu uplatňuji odlišné stanovisko k odůvodnění nálezu sp. zn. I. ÚS 499/26. Vedou mne k tomu tyto důvody:

1. Souhlasím s tím, že ústavní stížnosti měly být zamítnuty, nebo odmítnuty. Soudům s ohledem na autonomii církví zaručenou čl. 16 odst. 2 Listiny zásadně nepřisluší přezkoumávat vnitřní záležitosti církví (bod 15). Souhlasím také, že soudy nemohou zasahovat do jmenování nebo odvolání duchovních (bod 16). Jak nález uvádí, „*v tomto ohledu by ústavní stížnost mohla být odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost, neboť uvedené právní závěry – při nezměněném ústavním pořádku – vyplývají z řady starších i novějších nálezů Ústavního soudu*“ (bod 21).

2. Nález však v tomto bodě bohužel nekončí a dále rozšiřuje výlukou ze soudního přezkumu ohledně církví. Nález se v bodě 28 v podstatě přiklání k americké koncepci „ministerial exception“, která jakýkoliv soudní přezkum a aplikaci např. antidiskriminačních předpisů zcela vylučuje. Senátní většina v bodě 28 shrnuje, že služební poměr duchovních je „*plně upraven vnitřními předpisy církve*“, a tak „*z právního řádu neplyne stěžovatelům právo, jehož ochrany by se prostřednictvím práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy mohli dovolávat*“. O takovém kategorickém pojetí mám silné pochybnosti. Podle mého názoru si lze představit situace, kdy takový přezkum vyloučen není, protože právo, jemuž je zaručena soudní ochrana, vyplývá např. z unijního práva.

3. Mám za to, že zejména judikatura Soudního dvora EU jde spíše opačným směrem. Soudní dvůr několikrát potvrdil, že církve nejsou vyňaty z oblasti působnosti unijní regulace v oblasti ochrany osobních údajů nebo diskriminace. V rozsudku *Tietosuojavaltutettu* (C-25/17) rozhodl, že náboženskou společnost a zvěstovatele, kteří jsou jejími členy, lze považovat za správce osobních údajů zpracovávaných těmito členy v rámci podomní kazatelské činnosti (ve smyslu obecného nařízení o ochraně osobních údajů – GDPR). V obecné rovině uvedl, že „*povinnost každé osoby dodržovat pravidla unijního práva v oblasti ochrany osobních údajů nelze totiž považovat za zásah do organizační autonomie uvedených společností*“ (bod 75).

4. Podobně Soudní dvůr EU v rozsudcích velkého senátu *Egenberger* (C-414/16) a *Katholische Schwangerschaftsberatung* (C-258/24) aplikoval antidiskriminační směrnici (2000/78/ES) na vztahy mezi církví a jejími pracovníky (byť v obou případech nešlo o duchovní, ale o jiné církevní zaměstnance). V bodě 58 rozsudku *Egenberger* uvedl, že ačkoliv článek 17 SFEU vyjadřuje neutralitu Unie vůči tomu, jak členské státy organizují své vztahy s církvemi a náboženskými sdruženími nebo společenstvími, „*tento článek naopak nemůže vést k tomu, že dodržování kritérií stanovených v čl. 4 odst. 2 směrnice 2000/78 nebude podléhat účinnému soudnímu přezkumu*“. Citovaný čl. 4 odst. 2 směrnice 2000/78 stanovuje úzce specifikovanou výjimku ze zákazu diskriminace, která se vztahuje výslovně k církvím a náboženským společnostem a jen k odlišování na základě náboženského vyznání, přičemž „*neospravedlňuje diskriminaci na jiném základě*“. V bodě 62 rozsudku *Katholische Schwangerschaftsberatung* Soudní dvůr EU vyložil tento článek tak, že „*přisluší případně nezávislému orgánu a v poslední instanci vnitrostátnímu soudu, a nikoli dotyčné církvi nebo organizaci, aby posoudil, zda je profesní požadavek stanovený dotčenou církví nebo organizací z důvodu povahy dotyčných činností nebo podmínek jejich výkonu, podstatný, legitimní a odůvodněný*“ se zřetelem k etice dané organizace.

5. Jinými slovy, z uvedených rozsudků podle mě vyplývá, že práva a povinnosti podle unijního práva platí pro všechny, a naopak z ničeho podle mě neplyne, že by se nevztahovaly na poměr mezi duchovními a církvemi. Vyplývají-li duchovním i církvím práva a povinnosti z unijního práva, nelze říci, že by z právního řádu neplynulo žádné právo, kterého by se

duchovní mohli dovolávat, jak senátní většina uvádí. Právo na účinnou soudní ochranu unijních práv pak zaručuje čl. 47 LZPEU.

6. Také závěr, že církve si samy určí ve svém základním dokumentu, které pozice jsou pozice duchovního ve smyslu § 4 odst. 3 zákona o církvích a náboženských společnostech (bod 18 nálezu), přičemž soudy nejsou oprávněny interpretovat vnitřní církevní předpisy (bod 25), je podle mého názoru v napětí s judikaturou Soudního dvora EU a dokonce i s judikaturou našeho Ústavního soudu. Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3591/16 naopak přiznává soudům pravomoc přezkoumat, kdo je a kdo není duchovní dané církve, je-li věc sporná (srov. zejm. body 27, 28 a 46), a podle rozsudku Soudního dvora EU *Katholische Schwangerschaftsberatung* je na soudech (a ne na církvích), aby posoudily, zda je odlišné zacházení s daným pracovníkem církve nezbytné s ohledem na skutečnou povahu výkonu dané funkce (srov. zejm. body 55 a 62).

7. Princip přednosti unijního práva před vnitrostátním právem (včetně ústavního) je obecně znám (viz rozsudek *Internationale Handelsgesellschaft*, C-11/70) a ústavní soudy z tohoto principu formulovaly jen velmi úzké výjimky ve prospěch základů státní svrchovanosti, podstatných náležitostí demokratického právního státu nebo ochrany před překračováním pravomocí orgánem EU (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 a Pl. ÚS 19/08).

8. Přitom ani z českého ústavního pořádku takové vyloučení soudního přezkumu nevyplývá (a už vůbec ne jako podstatná náležitost demokratického právního státu). Právo církví na autonomii zaručené čl. 16 odst. 2 Listiny není absolutní a podle čl. 16 odst. 4 výslovně připouští omezení. Dostane-li se církevní autonomie do konfliktu s jiným základním právem nebo ústavně chráněnou hodnotou, je rolí soudů, aby s ohledem na čl. 4 Listiny posoudily, nakolik je církevní autonomie narušena oproti jinému právu nebo hodnotě (např. právu nebýt diskriminován). Ačkoliv nález v bodě 15 omezení autonomie církví připouští, v následujících bodech církevní autonomii v řešených otázkách absolutizuje a jakékoliv poměrování s jinými ústavně chráněnými hodnotami v podstatě vylučuje.

9. Souhlasím, že není důvod „nad rámec těchto skutkových okolností teoretizovat o tom, zda či jak dalece, v jakých jiných církevních organizacích či vůči jakým jiným zaměstnancům se ústavně garantovaná autonomie církví spočívající v omezeném soudním přezkumu personálních rozhodnutí ještě uplatní“ (bod 20 nálezu). V tomto odlišném stanovisku neteoretizují. Vymezují se vůči praktickým dopadům tohoto nálezu o výluce ze soudního přezkumu, které jsou obecné a mohou ovlivnit osud budoucích případů týkajících se pracovníků v církvi. Přestože bych tedy posuzované ústavní stížnosti odmítl, resp. zamítl, proti rozebraným obecným závěrům se s obdobnou mírou obecnosti vymezují.

10. Aby mi bylo dobře rozuměno – nemyslím si, že by měly státní orgány včetně soudů rozhodovat, kdo má a nemá zastávat duchovní funkce uvnitř církve. Myslím si ale, že soudy mohou rozhodovat o tom, jestli církev vůči svým pracovníkům včetně duchovních neporušuje právní řád státu, v němž působí, a v případě porušení přiznat poškozenému náhradu újmy. V České republice platí právo pro všechny – a všichni jsou si před ním rovni – včetně církví a duchovních.

Jan Wintr